

УДК 355.45.02

Саганюк Ф. В., канд. юрид. наук, доцент (ORCID 0000–0002–9516–0562);
Наливайко А. Д., канд. техн. наук, доцент (ORCID 0000–0002–0675–9603);
Пушняков А. С. (ORCID 0000–0003–3914–9008);
Мудрак Ю. М. (ORCID 0000–0002–1159–5746)

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Київ

Підходи до визначення стратегічних цілей розвитку військ (сил) для формування Стратегічного оборонного бюлетеня України

Резюме. Розглянуто методологічні та методичні підходи до визначення стратегічних цілей розвитку військ (сил) для формування Стратегічного оборонного бюлетеня України за результатами оборонного огляду.

Ключові слова: Збройні Сили України; оборонний огляд; сили оборони; Стратегічний оборонний бюлетень; спроможності сил оборони; стратегічні цілі.

Постановка проблеми. У сучасних умовах, коли Росія продовжує агресивні дії проти України з використанням різноманітних гібридних технологій, підвищення спроможностей Збройних Сил та інших складових сил оборони для активної протидії агресору набуває все більшої актуальності. У зазначених цілях Міністерством оборони України у Збройних Силах України (ЗС) та інших складових сил оборони (СО) проводиться оборонний огляд з метою оцінювання їх стану і готовності до виконання завдань з оборони держави, стану їх кадрового, фінансового, матеріально-технічного та інших видів забезпечення, а також наявних спроможностей щодо ефективного реагування на виклики і загрози у воєнній сфері.

За результатами оборонного огляду після затвердження Стратегії воєнної безпеки України Міністерством оборони України розроблятиметься Стратегічний оборонний бюлетень України (СОБ), у якому формуватимуться конкретні стратегічні цілі та заходи для набуття силами оборони необхідних їм спроможностей готовності до виконання завдань щодо оборони держави (оборонних спроможностей), наближення їх до стандартів, прийнятих в арміях держав-членів НАТО [1].

Ці положення, мають бути використані під час розроблення СОБ та необхідних програм, спрямованих на досягнення визначених стратегічних цілей і завдань.

Методологічне забезпечення розроблення такого підсумкового документа оборонного огляду, тобто СОБ для досягнення стратегічних цілей розвитку ЗС та інших складових СО, визначення керівних

принципів, методів і методик, критеріїв і показників для вирішення поставлених завдань, зокрема щодо формування структури та змісту самого СОБ, потребує певного вдосконалення та наближення його до принципів і стандартів, прийнятих в арміях держав-членів НАТО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роботи [2, 3] присвячені дослідженню методологічних підходів до визначення стратегічних цілей. Наприклад, у [2] йдеться про сутність стратегічних цілей і вимоги до їх формування. Стратегічні цілі тут визначені як система основних орієнтирів, відповідно до яких розробляють стратегію розвитку організації (підприємства, компанії).

У [3] окреслені вимоги, загальна послідовність і деякі методичні підходи до здійснення відповідних процедур з визначення стратегічних цілей організації (підприємства, компанії).

Однак у зазначених та деяких інших публікаціях конкретні методологічні та методичні підходи до визначення стратегічних цілей розвитку військ (сил) для формування СОБ за результатами оборонного огляду ЗС та інших складових СО не дослідженні.

Метою статті є пошук прийнятних методологічних і методичних підходів до визначення стратегічних цілей розвитку ЗС та інших складових СО для формування СОБ за результатами оборонного огляду.

Викладення основного матеріалу. Стратегічні цілі представляють як орієнтири, яких мають досягти ЗС та інших складових СО у перспективі, що визначають у СОБ [2, 4]. Саме п'ять таких ключових стратегічних

цілей, визначено у попередньому СОБ 2016 року:

перша – об'єднане керівництво силами оборони, що здійснюється відповідно до принципів і стандартів, прийнятих державами-членами НАТО;

друга – ефективна політика, системи планування і управління ресурсами в секторі оборони з використанням сучасних євроатлантичних підходів;

третья – оперативні (бойові, спеціальні) спроможності сил оборони, необхідні для гарантованої відсічі збройній агресії, оборони держави, підтримання миру та міжнародної безпеки;

четверта – об'єднана система логістики і система медичного забезпечення, здатні надати підтримку всім компонентам сил оборони;

п'ята – професіоналізація сил оборони та створення необхідного військового резерву [4].

Однак у новому СОБ їх доцільно уточнити з урахуванням сучасних умов і вимог, а також принципів і стандартів прийнятих у державах-членів НАТО.

Водночас, стратегічні цілі як рекомендовано у [3] мають відповідати певним вимогам, а саме:

вимір: цілі повинні мати кількісне вираження;

ясність: цілі мають бути точні і ясні, щоб неможливо їх неправильно витлумачити;

необхідність і достатність: цілі мають бути сформульовані для усіх напрямів діяльності та структурних підрозділів;

досяжність: начальники і виконавці мають бути впевнені, що поставлена ціль досяжна;

часові параметри: відповідні терміни та послідовність досягнення визначених цілей;

узгодженість з ієрархією управління: цільові показники структурних підрозділів не повинні суперечити цільовим показникам ЗС та інших складових СО загалом.

Послідовність визначення стратегічних цілей в узагальненому вигляді може бути такою:

1. *Визначення місії*. Місія – це коротке чітко сформульоване положення, що пояснює мету створення організації, її завдання і основні цінності, відповідно до яких визначається основний напрям її діяльності. На її основі можна визначати відповідні стратегічні цілі та завдання.

2. *Визначення стратегічних цілей* рекомендується розпочинати з огляду організаційних структур, уточнення кінцевої мети їх діяльності (місії) тощо. Для цього у [3] рекомендується з'ясувати:

чи зберігає свою актуальність визначена мета діяльності організації, тобто сил оборони за нашим дослідженням, в умовах наявних внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на ефективність стратегічного та оборонного

планування розвитку усіх складових сил оборони?

чи відповідає пріоритетний напрям їх діяльності загальній меті?

Стратегічні цілі мають бути пов'язані з певним періодом часу. Їх визначення має містити критерій успіху (бажаного ефекту), тобто вимірюваний показник, який даватиме змогу визначити чи поставлена ціль досягнута.

Основною стратегічною ціллю діяльності має бути максимальне отримання успіху (бажаного ефекту). До числа цілей такої діяльності може бути віднесений розвиток ЗС та інших складових СО, сфера оборони тощо.

Після коригування та уточнення загальної мети їх розвитку можливе безпосереднє визначення стратегічних цілей.

Для цього рекомендується враховувати такі вимоги:

а) стратегічні цілі повинні відповідати місії визначеної діяльності; вони мають демонструвати, чого конкретно бажано досягнути шляхом реалізації визначеної місії;

б) стратегічні цілі відносяться до первинних категорій, їх необхідно відрізнити від другорядних або повторних цілей, тобто від конкретних завдань, спрямованих на досягнення визначених стратегічних цілей;

в) кількість стратегічних цілей не має бути великою. Вони мають бути тісно взаємопов'язаними між собою. Їх єдність і взаємозв'язок мають бути зумовлені єдністю місії на реалізацію якої вони спрямовані;

г) стратегічні цілі повинні бути реальними і відповідати конкретним умовам визначених заходів та виділеним коштам;

д) стратегічні цілі мають бути доступними для перевірки і сконцентрованими на результатах, тобто формалізуватися у якісному або кількісному вимірах [3].

Стратегічні цілі, які сформульовані у якісному вимірі, потребують уточнення, деталізації та конкретизації. До того ж необхідно точно визначити, який зміст містить поняття “спроможності” тощо.

Для реалізації стратегічної цілі, як рекомендується у [5], має розроблятися кілька варіантів її досягнення. Кожний варіант має окреслювати можливий шлях досягнення визначеної стратегічної цілі. Він має включати певні методи, заходи та відповідні дії.

Система стратегічних цілей дає змогу сформулювати стратегічну модель розвитку ЗС та інших складових СО [5].

Процес визначення стратегічних цілей повинен проходити згори донизу в такій послідовності:

визначення загальної місії, основних цілей і стратегії розвитку ЗС та інших складових СО;

визначення цілі та стратегії розвитку їх структурних підрозділів.

Представляється, що з урахуванням зазначених рекомендацій стратегічні цілі у сфері

оборони, які реалізуються в Україні, можуть бути скориговані та викладені у СОБ за таким варіантом (рис. 1).

1. Завершення формування об'єднаного керівництва силами оборони відповідно до принципів і стандартів, прийнятих в арміях держав-членів НАТО.
2. Забезпечення оборонної політики, системи планування та управління ресурсами у сфері оборони з використанням євроатлантичних принципів і стандартів.
3. Нарощування оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей сил оборони, необхідних для активної оборони держави від агресора шляхом проведення спільних операцій сил оборони у поєднанні з територіальною обороною та організацією активного опору на захоплених агресором територіях.
4. Розвиток систем забезпечення військ (сил) в інтересах задоволення спільних потреб усіх складових сил оборони;
5. Підвищення якості військової освіти та військової науки, створення військового резерву.

Рис. 1. Варіант стратегічних цілей розвитку ЗС та інших СО

Для досягнення визначених стратегічних цілей у [2, 5] рекомендують конкретизувати їх у відповідних програмах та планах.

Висновки

Дослідженні методологічні та методичні підходи до визначення стратегічних цілей для формування СОБ, тобто основних орієнтирів розвитку ЗС та інших складових СО рекомендують починати цю процедуру з визначення їх місії щодо оборони держави і конкретизувати їх у відповідних програмах, планах з урахуванням визначеної Концепцією розвитку сектору безпеки і оборони відповідальності складових СО [6].

Напрямок подальших досліджень.

Розроблення за результатами оборонного огляду ЗС та інших складових СО відповідного проєкту СОБ доцільно здійснювати з урахуванням

вітчизняного та зарубіжного досвіду, наблизивши цей процес до принципів і стандартів, прийнятих в арміях держав-членів НАТО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. План дій оборонної реформи у 2016–2020 роках (Дорожня карта оборонної реформи): затв. МО України 15.08.2016 року.
2. Стратегічні цілі. URL: <http://moyaosvita.com.ua/marketing/strategichni-cili>.
3. Визначення стратегічних цілей. URL: <http://www.lacenter.org.ua/2013-09-10-08-52-50/71-2013-09-17-06-26-56/172-2010-06-16-07-19-15.html>.
4. Стратегічний оборонний бюлетень України : введ. в дію Указом Президента України від 6 червня 2016 року № 240/2016.
5. Азарова Т. В., Абрамов Л. К. Стратегічне планування діяльності. Кіровоград : ЦПТІ, 2000. 92 с.
6. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони : затв. Указом Президента України від 14.03.16 р. № 92/2016.

Стаття надійшла до редакційної колегії 03.10.2019

Саганюк Ф. В., канд. юрид. наук, доцент; Пушняков А. С.;

Наливайко А. Д., канд. техн. наук, доцент; Мудрак Ю. Н.

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Київ

Подходы к определению стратегических целей развития войск (сил) для формирования Стратегического оборонного бюлетеня Украины

Резюме. Рассмотрены методологические и методические подходы к определению стратегических целей развития войск (сил) для формирования Стратегического оборонного бюлетеня Украины за результатами оборонного осмотра.

Ключевые слова: Вооруженные Силы Украины; оборонный осмотр; силы обороны; Стратегический оборонный бюлетень; возможности сил обороны; стратегические цели.

F. Sahaniuk, PhD (Yurydychnykh), assistant professor; A. Pushnyakov;

A. Nalivaiko, PhD (Technical), assistant professor; Y. Mydrak

Center for Military and Strategic Studies of the National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy, Kyiv

Going is near determination of strategic aims of development of troops (forces) for forming of the Strategic defensive bulletin of Ukraine

Resume. The methodological and methodical going is considered near determination of strategic aims of development of troops (forces) for forming of the Strategic defensive bulletin of Ukraine on results a defensive review.

Keywords: Military Powers of Ukraine; defensive review; forces of defensive; Strategic defensive bulletin; possibilities of forces of defensive; strategic aims.